

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Наукова бібліотека ім. М. Максимовича
Відділ обслуговування навчальною літературою

Василь Симоненко – життя і творчість поета

Віртуальна виставка

Київ – 2025

Василь Андрійович Симоненко народився 8 січня 1935 року в с. Біївцях Лубенського району Полтавської області в селянській родині.

У 1942 році Симоненко поступив до Бієвецької початкової школи, в 1946 навчається у п'ятому класі Еньківської семирічної, а з 1947 до 1952 року – у Тарандинцівській середній школі, яку й закінчив з відзнакою. Того ж літа поступив на перший курс факультету журналістики Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка.

Перші серйозні літературні спроби Василя Симоненка припадають на студентські роки (1952–57). Стажуючись в університетській багатотиражці «За радянські кадри», він вів рубрику «На літературному Парнасі». Збереглась вирізка з цієї газети від 16 грудня 1955 року з такими шаржами, написаними поетом:

В. Симоненку

*У мене в грудях серце, а не крига,
І я могутньо розправляю крила.
Для мене світ – велика мудра книга,
Яку читають лише мені під силу.*

Черкаси 1956 року. Василь Симоненко – на переддипломній практиці в редакції газети «Черкаська правда». Пізніше, уже після захисту диплома (1957), літпрацівник «Черкаської правди» підтримує тісні контакти з талановитою літературною молоддю. Поет вимогливо ставиться до своєї творчості. У цей період він пробує сили в прозі: готує збірку новел, яка помертвно вийде у львівському видавництві «Каменяр» під назвою «Вино з троянд».

Пам'ятна зустріч у Черкаському педагогічному інституті. Було це 27 вересня 1962 року, коли, як В. Симоненко відмічає у своєму «Щоденнику», який він називав «окрайці думок»,

проїздом у Черкасах мелькнув Микола Вінграновський. Разом з Вінграновським Василь Симоненко і Василь Оглоблін були запрошені на організований деканатом вечір сучасної української поезії. Симоненко вів себе скромно, надто сором'язливо, тримався якось у тіні. Але саме він викликав найбільше захоплення студентської молоді, бо вразив аудиторію глибоким проникненням у суть зображуваного, справжньою поетичною образністю і шевченківською безкомпромісністю. Тоді ж у студентській середовищі з'явилася фраза : «Це – спадкоємець Кобзаря».

Говорив Симоненко неквапливо, вдумливо, логічно, правдиво, відкрито, без фальші. Він завжди мав власну думку, а коли був переконаний у своїй правоті, твердо відстоював справедливість.

*Мало великим себе уявляти
Треба великим бути.*

Симоненко глибоко вірив, що лише через поезію зможе передати прагнення свого народу, його багату душу і глибинну мудрість.

Наприкінці 50-х років відчувається помітний спад творчої активності поета. Немалу роль у цьому відіграла та байдужість, з якою зустріли його твори в деяких республіканських газетах і журналах. Підготовлена ним збірка пролежала у видавництві «Молодь» півтора року. Його не всі сприймали або не хотіли визнавати, що він талановитіший і далекоглядніший за своїх сучасників.

Шістдесяті роки стали для Василя Симоненка роками нового, але уже зрілішого творчого злету. В країні певною мірою відбувалася переоцінка цінностей, на світ з'являлися думки, які довго лежали під гнітом найжахливішої в історії людства тиранії.

У цей час Симоненко пристрасно, виявляючи справді синівську любов, проголошує:

*Народ мій є! Народ мій завжди буде!
Ніщо не перекреслить мій народ!
Поцезнуть всі перевертні й прибуду,
І орди завойовників-заброд!*

*Ви, байстрюки катів осатанілих,
Не забувайте, виродки, ніде:
Народ мій є! В його гарячих жилах
Козацька кров пульсує і гуде!*

Така «крамола» не могла пройти непоміченою. За його поезією, а заодно і за поетом прицільно стежило «недремне око». Воно й вкоротило йому життя і не тільки методами психологічного тиску. Адже він переступив межу дозволеного... Одного разу на станції ім. Тараса Шевченка поета було дуже побито, і невдовзі його забрала дочасна смерть. А вбивці, певно, ходять і зараз по землі.

Про це Микола Сом у газеті «Друг читача» від 8 березня 1990 року в статті «Живе у Черкасах мати» пише так: «Але про загадкову смерть поета розмови не вщухають ні в Черкасах, ні в Києві. Мене теж питають, але що я скажу? Тільки те, що в Черкасах є люди, які можуть підтвердити, що незадовго перед смертю поета жорстко побили якісь негідники. Били залізними кулаками із хитрим, із таємним знанням жорсткої виучки Берії та Кагановича – щоб не було слідів од наруги. Однак я достеменно знаю, що Василя Симоненка били-добивали залізними словами байдужості, брехні і зради. Навіть після смерті».

Споглядаючи події минувшини, пов'язані з Василем Симоненком, його товариш-однокурсник Віктор Андрійович Онойко у липневому номері газети «Черкаська правда» за 1990 рік повідує події тих днів: «Пригадалася нам і жахлива історія, яка трапилася з Василем влітку 1962 року, коли на черкаському вокзалі забрала його міліція, яка знущалася над ним, як їздили ми на станцію Тараса Шевченка визволяти його з «кутузки». Чи не тоді було покладено початок швидкоплинної хвороби поета?..

Його життя було подвигом, поезія – прапором останніх десятиліть у боротьбі проти номенклатурного засилля. Він бачив, як Україна швидко скочувалася до становища рабині, українська мова не визнавалася державною, викладання велося російською, промисловість України знаходилася в лаптах союзних міністерств, занепали народні ремесла, люди тікали в міста з примітивно організованих колгоспів, визиск селянства і робітничого класу досяг апогею.

Його полум'яна поезія в цей час кликала на боротьбу небайдужих до долі українського народу, боролася проти брехні, підлості, зрадництва, лакейства.

Така сміливість не могла пройти безкарно. І його карають. І карають нещадно. Під заборону потрапляють його політично і соціально найгостріші твори: «Злодій», «Некролог кукурудзяному качанові, що згнив на заготпункті», «Брама», «Балада про зайшого чоловіка», «Курдському братові», «Суд», «Понеси мене на крилах, радосте моя...», «Хор старійшин з поеми «Фікція» (пізніше ця частина увійшла до «Казки про Дурила»), «Прирученим патріотам», «В букварях ти наряджена і заспідничена...», «47-й рік», щоденникові записи «Окрайці думок». А пізніше – протягом п'ятнадцяти років аж до 1981 року симоненківська поезія взагалі не друкується.

Останні роки життя в Черкасах були для Василя Симоненка роками творчого піднесення. Якщо Біївці – колиска його дитинства, то Черкаси стали колискою таланту. Пише він в цей час розкуто, сміливо, впевнено, з твердим переконанням у своїй правоті, з публіцистичною пристрасністю і влучним поетичним баченням світу.

У Черкасах народжуються цикли його гумористично-сатиричних мініатюр «Короткими чергами», ціла низка творів, що увійшли до скарбниці української поезії: «Жорна», «Баба Онися», «Дід умер», «Мій родовід», «Русалка», «Лебеді материнства», «Ти знаєш, що ти – людина?» та багато інших.

На черкаський період життя Василя Симоненка припадає й початок випуску Держлітвидавом України серії «Перша книжка».

До кола його товаришів у Черкасах увіходили: Петро Жук, Микола Сніжко, Жанна та Володя Руденки, Микола Дашківський, Микола Єременко.

Друкувався Василь Симоненко під власним прізвищем і під псевдонімами В. Щербань та В. Миколайчук.

Поет дуже любив Черкаси і Черкащину. Коли друзі студентських років хотіли переманити Василя до Києва і навіть роботу підшукували у заводській багатотиражці, він відповів у листі товаришеві-однокурснику М. Сому: «Чолом тобі, Миколо!

Обміркував твою пропозицію. Зараз не можу прийняти її. Замкнутися у заводській тираженції – значить зректися найдорожчого для мене. Я таки селянин по крові...». Він боявся відірватися від землі, від Шевченкового краю, бо Шевченко був для нього літературним наставником.

Василь Симоненко – поет виразного інтелекту, чия поезія мала соціальне звучання і була спрямована проти тих, хто стояв на шляху поступу. Його позиція тверда і переконлива, у нього не було ідейних розбіжностей із людьми, з якими він виріс, жив, доля котрих його турбувала.

У Черкасах, на будинку, що знаходиться на бульварі Шевченка, 345, де жив і творив останні чотири роки поет, встановлено меморіальну дошку.

Такі, як Василь Симоненко, не вмирають у пам'яті народній, вони завжди поруч з нами. Їхні слова стають нашими справами, нашою вірою.

Священною для Симоненка була Україна, де він народився і заповів прийдешнім поколінням:

*Ні перед ким не станеш спину гнути,
Не віддасися ворогу в ясу,
Якщо ти зміг, товаришу, збагнути
Свого народу велич і красу.*

Становлення творчості поета припадає на складний час.

Серед українців зростало невдоволення. Люди мислячі, освічені розуміли, що потрібно щось робити, доки не пізно. Серед них революціонізуючою силою були такі письменники, як О. Довженко, Г. Тютюнник, О. Гончар, М. Руденко, С. Плачинда, І. Дзюба, В. Стус, Л. Костенко, М. Вінграновський, І. Драч та багато інших. У цій шерензі стояв і Василь Симоненко. Озон хрущовської «відлиги» лоскiтливо почав наповнювати легені молодієї поезії.

У цей час виходить друком його перша збірка «Тиша і грім». У ній по-новому прозвучали актуальні теми сьогодення, вона поєднала в собі і юнацькі поетичні починання студентських років, і цілком зрілі, філософські мудрі, виважені і грізні своєю громадсько-політичною наснаженістю твори, з яких збиралися життєдайні хмари, що мали пролити живлючі духовні дощі. І цей грім розкотисто й повнозвучно пролунав уже по смерті поета у збірці «Земне тяжіння», яка й привернула увагу нашого та зарубіжного читача. Після цього вже не можна було замовчувати значення творчості Симоненка як нового явища в українській літературі.

Василь Симоненко стає прапором народу у боротьбі проти зла і насильства. Його слова: «Можна все на світі вибирати, сину, Вибрати не можна тільки Батьківщину» звучать як заповіт для кожної чесної людини.

Українці включилися в боротьбу за свою незалежність. Ця боротьба велася, в першу чергу, за відродження рідної мови, національної літератури і культури, яка була зневажена чиновницькою братією, що зрадила свій народ.

Важко було Симоненку, як і його великому попереднику Т. Г. Шевченку. Сам він орав цілину громадсько-політичної поезії, сам її засівав золотими зернами правди і добра, любові до рідного народу. Але ваговитий врожай його нетлінного слова вже збирали інші. Наше ж завдання – втримати прапор Мудрості і Правди на тому рівні, на який його підняв світлий таланти Василя Симоненка.

***

Як хороше у нас на Україні,
Де пісня нив чарівна та лунка,
І шепіт верб, і поклики гудка
Залились навік в мелодії єдиній.

...

Буду шаленіти від любові
До моїх прозорих сіл і міст
І шукати в кожному людському слові
Потаємний і великий зміст.

...

Спогади докучливі, як нежить,
Що тій славі принесуть нове?
Тільки тим історія належить,
Хто сьогодні бореться й живе.

Мати Василя Симоненка – Ганна Федорівна Щербань народилася у бідній селянській сім'ї 16 вересня 1908 року. В колі Василевих друзів її ласкаво називали ще тіткою Ганною. Проста селянська трудівниця, Ганна Федорівна, живучи у традиційно мудрому оточенні своїх односельців, засвоїла і їхню кмітливість, і велику любов до рідної мови, яку щедро дарувала синові, аби потім він, помноживши її своїм талантом, передав людям у чистих гранях поезії.

З раннього дитинства Василько лишився батьківської турботи – батько пішов із сім'ї. Весь життєвий тягар ліг на плечі його мамі, бабусі, дідусеві.

Ганна Федорівна згадувала, що її Василькові було 7–8 років, коли він почав віршувати. Ішла війна. І малому хлопцеві, як і багатьом його ровесникам, дуже хотілося, щоб вона швидше закінчилася, щоб до домівок повернулися їхні батьки й діди.

Ой, як бажалося Василькові стати льотчиком. Тільки почує тріскотіння мотора літака, швидко вискакує з хати і біжить дивитися, як летить його мрія у синьому шовку неба. 1943 року народився в дитячій голові вірш, названий матір'ю «Я маленький льотчик».

Пригадують, що в п'ятому класі на вечорі в Еньківській школі Василь читав вірш, присвячений матері. Він був активним учасником літературного гуртка, а в старших класах, це вже в Тарандинцях, входив до редколегії шкільної «літературної газети». Всі помічали його літературні здібності. Можливо, саме це й наштовхнуло хлопця поступати до Київського державного університету на факультет журналістики.

Дід (по матері) – Щербань Федір Трохимович (1876–1949) був першим Василевим другом і наставником. Це ж про нього Василь написав згодом вражаючого вірша «Дід умер». У новелі «Дума про діда» є такі слова: «Безсмертячко ти моє кирпате», – шепотів дід, коли я засипав під музику його слів. То були дуже гарні слова, бо поганих дід не говорив мені».

Баба Варка – Щербань Варвара Потапівна (1874–1929) померла ще до народження Василя. Хлопець знав про її доброту і щирість з розповідей діда Федора та матері Ганни Федорівни. В творчості поета вона постає в образі тітки Варки в поемі «Червоні конвалії».

З дитинства

В мене була лиш мати,
Та був іще сивий дід, -
Нікому не мовив «тату»
І вірив, що так і слід.

Був певен, що батько лишній,
Крикливий, немов сусід,
Коли заставав на вишні,
На мене кричав, аж блід.

Та боляче б'ється, думав,
Не пустить гулять на став,
І тому не знав я суму,
Щасливим собі зростав...

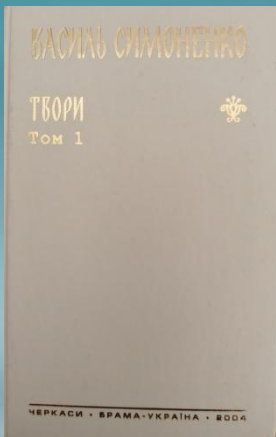
І якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі.

Стануть над тобою, листям затріпочуть,
Тугою прощання душу залоскочуть.

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

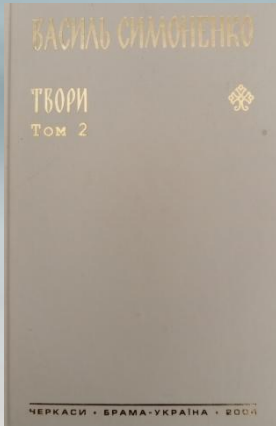
материнства

Лебеді

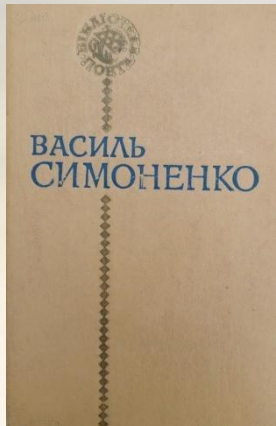
Симоненко В.А. Твори : У 2 т. / В.А. Симоненко; Упоряд. Г.П.Біолус, О.К.Лищенко. – Черкаси : Брама-Україна. – ISBN 966-8756-06-1
Т.1 : Поезії. Проза. – 2004. – 424с.

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1058746&title=%F2%E2%EE%F0%E8&author=%D1%E8%EC%EE%ED%E5%ED%EA%EE&div=0&source=1&yearFst=2004&yearLst=2004&prev=0&page=0&docType4=14&parentId=0

Симоненко В.А. Твори : У 2 т. / В.А. Симоненко; Авт.-упоряд. Г.В.Суховершко, П.М.Жук, Т.А.Клименко. – Черкаси : Брама-Україна. – ISBN 966-8756-07-X
Т.2 : Статті. Рецензії. Нариси. Виступи. Листи. Автографи. Документи. – 2004. – 320с.

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1058754&title=%F2%E2%EE%F0%E8&author=%D1%E8%EC%EE%ED%E5%ED%EA%EE&div=0&source=1&yearFst=2004&yearLst=2004&prev=0&page=0&docType4=14&parentId=0

Симоненко В.А. Поезії / В.А. Симоненко. – Київ : Радянський письменник, 1984. – 238с.

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=611799&title=%EF%EE%E5%E7%B3%BF&author=%D1%E8%EC%EE%ED%E5%ED%EA%EE&div=0&source=1&prev=0&page=0&docType4=14&parentId=0

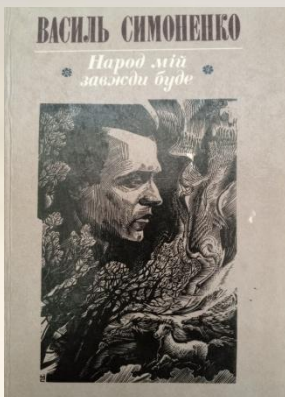
Симоненко Василь Ти знаєш, що ти - людина : Вірші, сонети, поеми, казки, байки / Василь Симоненко. – Київ : Наукова думка, 2005. – 296с. – (Бібліотека школяра). – ISBN 966-00-0316-1

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1094386&title=%D2%E8+%E7%ED%E0%BA%F8&author=%D1%E8%EC%EE%ED%E5%ED%EA%EE&div=0&source=1&prev=0&page=0&docType4=14&parentId=0

Симоненко В. Берег чекань / Вибір і коментарі Івана Кошелівця; Василь Симоненко. – Київ : Наукова думка, 2001. – 248с. – ISBN 966-00-0737-X

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=1073952&title=%E1%E5%F0%E5%E3&author=%D1%E8%EC%EE%ED%E5%ED%EA%EE&div=0&source=1&prev=0&page=0&docType4=14&parentId=0

Симоненко В.А. Народ мій завжди буде : Вірші та казки: Для середн. шк. віку / В.А. Симоненко. – Київ : Веселка, 1990. – 156с.

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/detail.php3?doc_id=611796&title=%CD%E0%F0%EE%E4&author=%D1%E8%EC%EE%ED%E5%ED%EA%EE&div=0&source=1&prev=0&page=0&docType4=14&parentId=0

Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

м. Київ, вул. Володимирська, 58

(044) 239-34-40

libcancel@univ.kiev.ua

MaksymovychScientificLibrary

maksymovych.library

maksymovych_library

Електронний каталог:

<http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/elcat/new/poshuk.php3>